

□ Azərbaycan əlamətdar bir günün astanasındadır. Xalq növbəti dəfə iradəsini nümayiş etdirəcək, cavan dövlətimizin gənc Konstitusiyasının daha da kamil olması münasibətilə edilən düzəlişlərin əks olunduğu Referendum Aktına səs verəcəkdir.

Zamanın, inkişafın və yolumuzun qarantı Konstitusiyamız mükəmməl olacaq

**Rafael HÜSEYNOV,
Milli Məclisin mədəniyyət komitəsinin sədri,
akademik**

Günlərdən bəri ölkə boyu aparılan fikir mübadilələri, xalqın həmin dəyişikliklərə sağlam münasibətindən doğan əhvali-ruhiyyə bu qənaəti oyadır ki, ümumxalq səsverməsi uğurla keçəcək, növbəti dəfə dövlətlə xalqın birliliyinin, millətin öz liderinə sarsılmaz inamının nümayişinə çevriləcəkdir.

Azərbaycanın müstəqillik dövründəki ilk Konstitusiyası da, ilk Milli Məclisimiz də həyat vəsiqəsini xalqın xeyir-duası ilə 1995-ci ildə alıb. 21 il əvvəlki Azərbaycan 10 il əvvəlki Azərbaycan deyil. Bugünkü Azərbaycana 10 il əvvəldən çox fərqlidir. Zamanın yeyin gedişi, ölkənin dinamik inkişafı durmadan yeni reallıqları ortaya çıxarır, yeni şərtlər təklif edir və dövr "mənimlə ayaqlaş, mənəndən öndə olmağı bacar!" çağırışlarını ortaya qoyur.

İndi Konstitusiyamıza təklif olunan düzəlişlər silsiləsinin fəlsəfəsi, mahiyyəti isə məhz sabahın qoyunundakı Azərbaycan dövləti və xalqını daha güclü, daha inamlı, daha mütəşəkkil etmək niyyətindən yaranmışdır.

Hər insanın da, hər dövlətin də, ümumxalq əhəmiyyətli hər sənədin də günün tələbi ilə daim yenilənmək, təkmilləşmək zəruriyyəti var. Hələ 2500 il əvvəl başariyyətin ən misilsiz təfəkkür sahiblərindən olmuş Konfutsi təsdiqləyirdi ki, ilahi müdriklik və ən dərin cahillikdən savayı hər sahədə zaman ötdükcə dəyişikliklər labüddür.

Bu ibrətli zərbi – məsəl bizim günlərdə də keçərilir və əsas odur ki, gərəklili dəyişiklikləri etməli olduğun zaman fürsəti qaçırmayasan, atılmalı addımlarında ləngiməyəsən.

Bu mənada Azərbaycan Konstitusiyasına dəyişiklikləri əhatə edən Referendum Aktı günün hökmü ilə vaxtında yaranmış və başlıca yolgöstəricimiz sayılan Əsas Qanunumuzla gələcək iqtisadiyyatın daha işlək, daha mükəmməl, dövlətin və xalqın əli mənəfərlərinə daha uyğun etməyə hesablanmış mühüm sənəddir.

Konstitusiyaya nəzərdə tutulan dəyişikliklərin önəmli bir hissəsi insan hüquq və azadlıqları ilə bağlıdır. Zənnimcə, məhz indiki cəlaləmə adlandırılacaq biləcəkdəki dəyişikliklərdən sonra Əsas Qanunumuzun humanist siqleti daha da artacaqdır. Həm də diqqətləyi cəhətə ondan ibarətdir ki, bu dəyişikliklərdən biri xeyli dərəcədə rəmzi anlam daşıyır və cəmiyyətin, deyəlişi caizsə, təbii təfəndir incidilmiş təbəqəsinə nəzərdə tutur.

Bu Vətənin hər övladı bizimdir. Ən güclüsü, ən ağıllısı, ən istedadlısı da, müəyyən fiziki və əqli qüsurları olmaqla, onların məhdud imkanlarına görə həyata keçirilə bilməyən hüquq və vəzifələrdən başqa, bu Konstitusiyada təsbit olunmuş bütün hüquqlardan istifadə edə və vəzifələri daşıyırlar".

Bu artırmadək nəcib mörəmə ondan ibarətdir ki, əvvələn, fiziki imkanları məhdud olanlar cəmiyyətdə həyatından kənarda qoyulmur. Üstəlik, Ana Qanunumuz onlara digər bütün vətəndaşlara verdiyi hüquq və azadlıqları şamil etməklə yanaşı, bu qəbil insanları həm də iqtidarlara çatdırmaq üçün qədar cəmiyyətdə həyatına qatılmağa səfərbər edir. Yəni vücudunun imkanları olan qədar həm hüquqlarından yararlanıb, həm də cəmiyyətdə qarşısında məsuliyyətini bil, vəzifəni yerinə yetirir. Qanun sənəti müdafiəndir, heç kim səni aciz saya bilməz və özün də belə hesab etmə -- sən də bacardığın, təqatın yetən həddə bizlərdən birsən.

Mülkiyyət hüququnu nəzərdə tutulan 29-cu maddədə edilən dəyişiklik bilavasitə Azərbaycan insanının və bütövlükdə ölkənin rifahına səmərəli dəyişikliklərdir. Burada dəyişməyə məqamlar üzərində xüsusi diqqətə ehtiyac var. Çünki həmin dəyişikliklər tam əks - yozumda təqdim etməyə çalışsın, çox yaxşısını çox pis kimi qələmə verməyə cəhd edən qərəzkarlar da tapılır. Mülkiyyət hüququnun ailiyyəyə işarə edərək bəziləri deməyə qəzasına astarı üzə çevirir. Konstitusiyaya sən dərcə xeyirxah əlavəni bədxahlıqla hüquqların məhdudlaşdırılması kimi mənalandırırlar.

düm ki, nə olsun, onsuz da onların səsi sovet dövründə seçkinin gedisinə təsir etmək gücündə deyildi ki... Lakin dorina getdikcə, məğzə eddikcə anlamıd ki, səs hüququndan məhrum edilməklə bu zavallı-lar, əslində, adam cərgəsindən çıxarılırmış,

Dövlətçilik şəbəkəsində bu vəzifələrin yaradılması idarəetməni çəvikləşdirməkdən savayı, Prezident Administrasiyasının və Nazirlər Kabinətinin bilavasitə peşəkarcasına öz işləri ilə məşğul olmasına təkan verəcək, keçmişlərdə rast gəldiyimiz bir sıra struktur təkrarlanmalarını aradan qaldırmağa gətirib çıxaracaq və fərz edilə biləcək siyasi iddiaları neytrallaşdıracaqdır.

Bir sözlə, Konstitusiyaya təklif edilən dəyişikliklərin hər biri mütərəqqi məzmunu ilə geniş düşüncələr oyadır və belə bir ehtimalı da qaçılmazdır ki, bütün bu dəyişmələrdən sonra xeyli təkmilləşəcək Əsas Qanunumuz əsli yaxın zamanlarda ölkənin həyatında əsaslı islahatları da labüddədirəcək.

Ölkənin gündəmində ön sırada yer alan Konstitusiyaya dəyişiklikləri

onların üstündən qalın bir xətt çəkilmiş: sən cəmiyyətdən yoxsan!

Bu baxımdan Konstitusiyaya edilən növbəti dəyişiklik də mənə çox insafli, obyektiv, insan ləyaqətinə ehtiram nişanəsi kimi gəldi: seçki hüququ ilə bağlı 56-cı maddənin üçüncü – "Hərbi qulluqçuların, hakimlərin, dövlət məmurlarının, din xadimlərinin, məhkəmənin qanunu qüvvəyə minmiş hökmü ilə azadlıqdan məhrum edilmiş şəxslərin, bu Konstitusiyada və qanunda nəzərdə tutulan digər şəxslərin seçkilərdə iştirak etməklə hüququ qanunla məhdudlaşdırıla bilər" bəndində "seçkilərdə iştirak etmək" sözlərini "seçilmək" sözü ilə əvəz olunması təklif edilir.

Deməli, məhdudiyətin dairəsi daraldıdır. Seçkilərdə iştirak edə bilsən, sadəcə, hansısa rəsmiləşmiş günahın hələ sənə seçilmək fürsəti möhkəmsizdir. O da həmişə yox, müəyyən hallarda.

Konstitusiyaya bütövlükdə və hər maddəsinə ilə hansısa şəxslərin, hansısa zümrələrin deyil, bütöv xalqın maraqlarını nəzərdə tutur və həm də hansısa bəlli bir zaman kəsiyi üçün yox, qarşıdakı bütün dövrlər boyunca.

Mövcud Konstitusiyamızın 85-ci maddəsinin birinci hissəsi Milli Məclisə seçilənlər üçün yaş məhdudiyəti qoyurdu. Yaşı 25-dən aşağı olanlar millət vəkilli seçilə bilməz. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı 18 yaşından etibarən seçkilərdə iştirak etməklə hüququ qazanır. Əsas Qanunumuz vətəndaşa seçmək və seçilmək hüququ verirdisə də, əslində, nisbət pozuldu. 7 il seç, amma seçilmək hüququn olmayacağı. Nədən axı? Bəlkə, bir gənc 20 yaşına yəndə elə kamalın, elə fitri qabiliyyətlərin sahibidir ki, o, Milli Məclis üzvü olaraq, ya hansısa digər yüksək seçkilə vəzifəni tutaraq xalq və dövlətə ölüyü-gələmə faydalar verə bilər?

Qanunusa onun yolunu bağlayırdı. Həm də ixtiyarı qəbul edilməsi, hansısa danılmaz xətti, məntiqi sübutlara arxalanmayan bir ölçüyə. Niyə 23, ya 24 deyil, məhz 25 yaş? Niyə 26, ya 27 yox?

Digər tərəfdən, seçən xalqdir axı! Həm də on minlərlə insan! Bu qədar insan bir gənci seçib millət vəkilli kürsüsünə, ya digər yüksək məqama layiq sayacağısa, niyə bunun qarşısı alınmalıdır?

İndiki dəyişiklikləri Azərbaycan gəncliyinə gənc meydan və üfiqlər açdığı göz qabağındadır və buna da yalnız sevinməkdir.

Yaxud oxlar məhdudiyətdə Azərbaycan Prezidenti seçilə biləcək insanların qarşısında dayanan aşılmaq maneəsidir. Yaşın 35-dən aşağıdırsa, prezident seçkilərinə qatıla bilməz. Yəni ixtiyarı qəbul edilmiş yaş həddi.

Dünya 20-30 yaş arası tarixə silinməz imzasını atmış çox dahillər taniyir. Bəlkə, Konstitusiyamızdakı həmin məhdudiyətdə gələcəkdə hansısa bir müstəsna dövlətçilik istedadına malik cavanı xalqın rəsmi liderinə dönmək fürsətindən məhrum edəcəkdir. Yeni dəyişikliklə isə bu yasaq da aradan götürülür.

Azərbaycan Respublikası Prezidentliyinə namizədlərə aid tələbləri ehtiva edən 100-cü maddədə nəzərdə tutulmuş "Yaşı otuz beşdən aşağı olmayan" sözlərinin çıxarılması və Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərinin əsasları ilə bağlı maddənin birinci hissəsində prezidentli müddətinin 5 ildən 7 ilə artırılması təklif edilir.

Yeddi illik müddət təcrübəsi də artıq bir sıra ölkələrdə uğurla sınaqdan çıxarılib, məhz belə bir müddətin optimal zaman həddi olduğuna həyat sübuta yetirib.

Azərbaycanda dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi baxımından Konstitusiyaya edilən dəyişiklik --birinci vitse-prezident və vitse-prezidentlər institutunun yaradılması, qəti düşüncəyə görə, Əsas Qanunumuzdakı yeniləmələrin ən diqqətləyici olanıdır.

Dövlətçilik şəbəkəsində bu vəzifələrin yaradılması idarəetməni çəvikləşdirməkdən savayı, Prezident Administrasiyasının və Nazirlər Kabinətinin bilavasitə peşəkarcasına öz işləri ilə məşğul olmasına təkan verəcək, keçmişlərdə rast gəldiyimiz bir sıra struktur təkrarlanmalarını aradan qaldırmağa gətirib çıxaracaq və fərz edilə biləcək siyasi iddiaları neytrallaşdıracaqdır.

Bir sözlə, Konstitusiyaya təklif edilən dəyişikliklərin hər biri mütərəqqi məzmunu ilə geniş düşüncələr oyadır və belə bir ehtimalı da qaçılmazdır ki, bütün bu dəyişmələrdən sonra xeyli təkmilləşəcək Əsas Qanunumuz əsli yaxın zamanlarda ölkənin həyatında əsaslı islahatları da labüddədirəcək.

Ölkənin gündəmində ön sırada yer alan Konstitusiyaya dəyişiklikləri

görə biz o sözləri həqiqət kimi qəbul edirik. Bu gün də ABŞ-in ölkəmizdəki səfiri Azərbaycana ölkəsinin çox pozitiv münasibətini bəyan edir və böyük dövlətin rəsmi, həqiqi münasibəti olaraq bizə gərək olan, qəbul etdiyimiz də bu mövqedir. Daha indinin təqəddüsü, cildini dəyişərək Azərbaycana müxalifə dönmüş və çoxdan rəsmi təmsilçisi olmadığı dövlətin deyil, Allah bilir, hansı kuklaoyandanların gizli əmrlərinin sürük itirəcəyi olan R.Kozlarıçın hətərən-pətərən boşboğazlıqları yox!

R.Kozlarıçın Bakıda işlədiyi vaxtları yaxşı xatırlayıram. O zaman mən ABŞ səfirinin Azərbaycan dövlətinin rəhbəri Heydər Əliyevlə əksər görüşlərini izləyirdim və onun xanımı Ənn Kozlarıç da yaxşı yadımdadır. Məhraban xanım Əliyevə mənim də idarə heyətində

"İnterfaks-Ukraina" agentliyinə müsahibə verərək Azərbaycana qarşı başdan-başda bəhtəndən ibarət ifadələri ifadələdi.

Siz bilən niyə? Mən bu şəxsi yaxşı tanıyıram. Neçə ildir ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyasında mədəniyyət, elm, təhsil və media komitəsində bir yerdəyəm. O, indi Ukraynada AŞPA-dakı nümayəndə heyətinin başçısıdır.

Ukrayna siyasətinə görə, Rusiyaya qarşı Avropa Şurasında sanksiyalar tətbiq etmək məsələsi qalxanda bizdən səsvermədə dəstək istəyiblər. Biz də Ukraynanın arazi bütövlüyünə həsr olunmuş mürəzə müzakirə edilərkən bütün nümayəndə heyətimizlə onları dəstəkləmiş, səs vermmiş. Lakin Avropa Şurasında üzlüyümüzün 16 ilində birəcə dəfə olubmay ki, Ukrayna nümayəndə heyəti dəstək umduğumuz hansısa

üzv olduğum Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondunu yaradanda Ənn Kozlarıç da həmsədrlərdən biri idi. Kozlarıçlar ailəsinin hər iki üzvü-- həm ər, həm arvad Azərbaycan haqqında ən gözəl sözləri daim dilə gətirirdilər. Baxmayaraq ki, Azərbaycan o vaxt -- 1990-cı illərin ortalarında hələ indiki istər demokratiya, istər iqtisadi, istər sosial yüksəlişlərindən xeyli uzaqda idi. Bunu da unutmaq ki, unudulmaz Heydər Əliyev görüşlərdən birində Riçard Kozlarıçı sarı çəvrilərkən "Düz deyirəm?" soruşanda amerikalı səfir dərhal "Cənab Prezident, Siz nə söyləyirsinizsə, həmişə düz çıxır" -- cavabını vermişdi.

Ulu öndər Heydər Əliyev illərdir həyatda yoxdur, amma onun qurduğu dövlət günü-gündən ucalır, yadigar qoyduğu yol davam edir, hər sözü də həqiqət olaraq sabaha irəliləyir. Azərbaycanın bugünkü haqiqətləri də Kozlarıçkimilərin iftirlərinə rəğmən yenə zəfərinə çalır və qalacaq, bizə qara yaxmaq istəyənlərinə bərnü mütlaq oluacaq!

Zənn edirəm, artıq qocalsada da, Kozlarıçın hafizəsi hələ tam xarab olmayıb və zehnidən silinməyib ki, Bakıdakı fəaliyyətinin sonlarına doğru dini istiqamətdə pozucu əməllərə rəvac verdiriyə görə Allah onu necə dəhşətli cəzalandırdı və Bakını da vaxtından əvvəl suyu süzülə-süzülə necə üzünə qaraq edəsi oldu.

Bəlkə, indiki cəncəlli təpənşiləriylə həm də o port gedişinin itqatını almaq istəyir bizdən? Lakin dünyanın harasından olurlarsa-olsunlar, no Kozlarıçlar, no erməni lobbinisnin müzdlü kongresmenləri, nə də dünya erməniciliyi ilə qol-boyun halda Azərbaycanca şəhər atan, bəhtən yağdırən, bizi böyük yolumuzdan sapdırmaq üçün cəzalar, sanksiyalar istəyənlər mürdar istəklərinə çatacaqlar. Bəd niyyətləri icariləndirəcəyəm, son uddə həmişə haqq Azərbaycanla olacaq!

Azərbaycana çəp baxanlardan, ölkəmiz, dövlətimiz haqqında kəc danışanlardan sən düşmüşkən, bir adla bağlı da bilgilər verim. Belə məlumatlandırmaya ehtiyac həmişə ona görə var ki, mahiyyətdən xəbərsiz insanlarda belə yanlış təsvirlər də yarana bilər ki, necə olur, axı biri ABŞ-da oturub, o biri Londonda əyləşib, digəri, nə bilim, Ukraynadadır, ancaq hamısı təxminən eyni sözü deyir, Azərbaycanın əleyhinə çıxır. Nəbələd adam tərəddüdə də düşə bilər: bəlkə, onların dediyi elə həqiqətdir?

Bu zümrədən olan bütün əleyhdarların hamısını müzdlü icraçı olmalarından əlavə bir xüsusiyyətləri də var ki, cavabını verib səsini də kəsmişəm. Həmin bu Rebekka Vinsent Bakıda əvvəlcə diplomat işləyib, sonra yenə əri ilə bərgə buraxayıb və casusluq fəaliyyətləri müşahidə edilincə ölkədən çıxarılib. Bizə qarşı düşməncəsinə danışırdıq üçün bundan münasib kimi tapmaq olardı ki! Cəlb ediblər R. Vinsenti və çoxdandır ki, işlədilər, əleyhinizə olmazın fitnəkar sözləri ona dedizdirilər.

Son vaxtlar Azərbaycana qarşı bir neçə dəfə kəskin çıxışlar etmiş bir ukraynalı deputat var --Vladimir Ariyev. Bu, artıq başqa tip əcnəbi müxalifədir. 2016-cı il sentyabrın 16-da Kiyevdə

məsələdə, xüsusən Dağlıq Qarabağ, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı məruzələrin müzakirələrində bizə, tam tərkibdə demirəm, heç olmazsa, üzvlərinin sayının yarısı qədər səs versin. Uzaqbaşı 1-2 nəfər olub. Amma Rusiya nümayəndə heyəti bir sıra prinsipial məsələlərdə bizə dəfələrlə tam tərkibi ilə dəstək olub. Ancaq Rusiyaya qarşı Ukrayna ilə münasibətlərinə görə sanksiyalar tətbiq etmək məsələsində bizim münasibətimiz haçansa Rusiyanın bizə AŞPA-da dəstək verməsinə yox, tamam başqa mülahizələrlə söykənir. Biz AŞPA tribunyasından həmin mövqeyi açıqca elan etmişik də. Bu yanaşma isə ondan ibarətdir ki, siz, yəni Avropa Şurası Rusiyaya Ukraynaya təcavüzə itiham edərkən bu ölkəyə qarşı sanksiyalar tətbiq etmək istəyirsinizsə, demək, işğala görə cəza verməyin zəruriyyətini anlayırsınız. Bas elə isə niyə eyni cəzayı işğalçı olduğunuzu rəsmi sənədinizdə təsdiq etdiyiniz Ermənistan qarşı illərdir ki, tətbiq etmirsiniz? Budurmu sizin prinsipiallığınız, ədalətiniz?

Bələliklə, biz Avropa Şurasında atduğumuz mühüm siyasi addımların çoxunda başlıca çıxış nöqtəsi olaraq azərbaycanın digər üzv dövlət tərəfindən zəbt edilməsi məsələsinə istinad edirik. V.Ariyev isə bizə öz prinsiplərimizi kənarə qoyaraq onların mülahizələrinə əsaslanaraq hərəkət etməyə çalışır və bunun əlaqədar dəfələrlə söhbətlərimiz də olub, üstüörtülü hədəyənbənzər ifadələr də işlədib ki, onda biz də sizə əks olacağıq.

Haqiqət budur ki, indi əleyhimizə şərbəhtən yağdırılan belə haqsız, qeyri-obyektiv şəxsi incikliklərdən törəyir. Bizim öz milli, dövlət maraqlarımız var və əlbəttə ki, heç vaxt kimsənə bəhtənlərdən, iftirlərdən, tənqid və təhdidlərdən çəkinərək ümdə maraqlarımıza uyğun gəlməyən addımlar atmayacağıq. Nə yazırlar-yazsınlar, nə söyləyirlər-söyləsinlər!

Bizim hər yazılana, hər söylənənə öz məntiqi cavabımız hazırdır.

Azərbaycan Konstitusiyasına dəyişikliklər edilməsi ilə əlaqədar ümumxalq səsverməsinə sayılı günlər qalır.

Qətiyyətin şübhə etmirəm ki, müdrik, hər hərəkatının sanbalını, hər kəlməsinin çəkisini düstür bilən xalqımız yenə yüksək iradəsini ortaya qoyacaq, bilavasitə özünün daha xoşbəxt gələcəyinə köklənmiş və vacib siyasi tədbirin uğurla başa çatmasını təmin edəcək. Stəkanda fırtına yaratmaq niyyətində olanlar növbəti ağır məğlubyyətlə uğrayacaqlar və artıq elə bunun ilkin nəticələri də göz qabağındadır.

Həmişə haqlı olaraq iftixar etmişik ki, biz XX yüzilin əvvəllərində Şərqdə ilk demokratik respublikanı qurmuşuq. O, əbədi fərx qaynağımız qürəm Cümhuriyyət vur-tut 2 ilə yaxın ömür sürmüşdü. Bu ilin oktyabrında həmin istiqlal yeni zaman icarısında bərpasını 25 yaşını bayram edəcəyik. Və həmin bayramlar bayramı, bu 25 illik çətin yol bizim bütöv milli tariximizizin şah əsəri sayılmalı bir nailiyyətdir.

Olub-bitənlər, yaxın keçmişin bütün kəsməyəli səhifələri xatirimizdədir. Bu istiqlal, yenə XX əsrin əvvəlindəki kimi, 2 yaşa çatmadan qırılabilir. Qırılmasında, yadımasında, Azərbaycan il-il ucaldısa, parladısa, bu, ilk növbədə iki qiymətli şəxsiyyətin qüdrətinə, zəkasına, fədakarlıqlarına bağlıdır.

Bu istiqlal 10 yaşa çatdıran, XX yüzildən XXI yüzilə yətinən böyük Heydər Əliyev oldusa, həmin müstəqilliyi 25 yaşına ucaldan böyük İlahm Əliyevdir!

Əsas Qanunumuzda bu dəyişikliklər də edilir ki, 25 ilin tamamladığımız YOLUN növbəti 25 ilini və daha sonrakı 25 illərini daha arxayın, daha inamlı, daha qətiyyətli, daha uğurlu qət edə bilək.

Bu dəyişikliklərdən sonra daha mükəmməl, daha dolğun, daha işlək, daha məqsədyönlü olacaq Ana Qanunumuz bizi möhtəşəm ƏRƏFƏYƏ hazırlayır.

Azərbaycanın ümidlər və arzularla dolu, yüksəlişlər, zəfərlər, daha gözəl, daha əmin-aman, daha fərayən həyat vərdən səhifələrində!

Millətimize və dövlətimizin yolu açıq olsun, Talə və tarix Azərbaycanıdan şəfqətini əskik etməsin!